

ËSHTË KOHA TË FLASIM PËR INFEKSIONET SEKSUALISHT TË TRANSMETUESHME (IST)

VITORI HASANI*

Summary

INFORMATION AND PRACTICES ABOUT SEXUALLY TRANSMITTED INFECTIONS AMONG STUDENTS OF THE UNIVERSITY OF VLORA, ALBANIA

Sexually Transmitted Infections (STIs) constitute a major worldwide factor of acute disease not only with psychological effects, but also leading to infertility, long-term disability, as well as premature death for millions of men, women and children.

Methods: A cross-sectional study was conducted in 2007 which included all students (N= 844) of the University of Vlora. An anonymous self-administered questionnaire was applied which included socio-demographic and socio-economic data, STI knowledge and sexual practices.

Results: Male students had much less information than the females: average mean knowledge score for males was 5.1 as compared to 5.9 for females ($P=0.01$) (Table no.1).

It also resulted that the students born or living in rural areas were significantly less informed on STIs than those from urban areas: knowledge average of rural areas students resulted 5.0 versus 5.8 for urban areas students ($P<0.01$).

Discussion: Our survey clearly indicates a close connection of patient' education and urban residence with a higher level of information on STIs. The average level of such knowledge in our students turned out to be low. The fact that the sexual behaviour of the youth is characterized by disregard of the imminent risk of STIs (especially HIV or hepatitis B) implies a real issue for public health service in Albania, and that immediate action is necessary.

Infeksione seksualisht të trasmetueshme (IST) janë një faktor madhor të sëmundshmërisë akute me pasoja psikologjike, infertilitet, paaftësi afatgjatë si edhe vdekje për miliona burra gra dhe fëmijë në botë. Njihet reth 28 lloje sëmundje seksualisht të trasmetueshme si HIV-SIDA, hepatit B, sifilizë, gonore, klamidia, papiloma etj. Sot në botë këto infeksione janë shqetësim serioz për shëndetin e komunitetit dhe nga viti në vit numri i të prekurve vjen duke u rritur.

Nga raportimet e OBSH rezulton se:

- Në vitin 1990 numri i rasteve të reja me IST të kurueshme arrin në 250 milion.

- Në vitin 1995 numri i rasteve të reja me IST të kurueshme arrin në 333 milion.

- Në vitin 1999 numri i rasteve të reja me IST të kurueshme rritet në 340 milion.

- Në vitin 2006 numri i rasteve të reja me IST të kurueshme arrin vlerën 450 milion.

Shqetësues është fakti se shtrirjen më të madhe IST e kanë në mosha mesatarisht të reja (15-49 vjeç). Numri më i madh i rasteve të reja raportohen në Azinë

* Dërguar në Redaksi në Janar 2008, miratuar për botim Mars 2008.

Nga Departamenti i Infermieristikes, Universiteti "Ismail Qemali" Vlore.

Adresa për letërkëmbim: Hasani V. Departamenti i Infermieristikes, Universiteti "Ismail Qemali" Vlore.

Jugore dhe Juglindore, në Afrikë sidomos në zonën e Sub-Saharës që kanë numrin më të lartë të rasteve të reja me IST për 1000 banorë. Njihen më shumë se 20 agjentë patogjenë seksualisht të transmetueshëm të kurueshëm. Me gjithë mundësitë e mjekimit të efektshëm, IST bakteriale janë ende një problem madhor i shëndetit publik, si në vendet e zhvilluara ashtu edhe në vendet në zhvillim. Madhësia reale e IST është saktësisht e panjohur si në Shqipëri, ashtu edhe në shumë vende të botës.

Megjithëse sistemi i survejancës pasive të IST-ve ekziston në shumicën e shteteve, të dhënat nga ky sistem nuk janë të plota e të besueshme. Cilësia e tyre varet nga cilësia e shërbimeve apo klinikave të IST-ve. Sasia e informacionit varet edhe nga historia natyrore e IST-ve. Disa prej tyre janë asimptomatike, por edhe për faktin se në rastin e shfaqjes simptomatike relativisht jo gjithë të prekurit paraqiten për ndihmë mjekësore ose edhe se jo të gjitha rastet raportohen. IST-te jo vetëm mbartin rrezikun e komplikimeve serioze me pasoja të rrezikshme për individin e infektuar dhe popullatën në tërësi, por dhe përbëjnë:

- Diskonfort të përkohshëm si pasojë e infeksionit akut.
- Faktor madhor në uljen e cilësisë së jetesës.
- Rrisin mundësinë e transmetimit seksual të infeksionit HIV deri në 10-herë.

Prandaj parandalimi dhe kurimi i IST-ve është një komponent i rëndësishëm në strategjinë e parandalimit të HIV-AIDS (1,2,3).

Situata në Shqipëri

Situata epidemiologjike e IST-ve në Shqipëri paraqitet me një rritje graduale nga viti në vit. Deri në vitin 1995 nuk është raportuar asnjë rast me sifilizë. Në vitin 2000 raportohen 14 raste me sifilizë, 22 raste me gonore dhe 72 raste me HIV-AIDS. Sipas statistikave të fundit për vitin 2006 mendohet që numri i të prekurve me HIV dhe hepatit-B të arrijë deri në

1000 raste. Kjo rritje vjen dhe si pasojë e shtimit të numrit të përdoruesve të drogave injektabel, sidomos në moshat e reja 15-19-vjeçare, prevalenca e të cilëve rezulton më e lartë (10-12%) nga 5 vite më parë (7-8%).

Për të evidentuar më saktë dhe në mënyrë shkencore nivelin e njohurive mbi IST-të studentëve të Universitetit të Vlorës u zbatua një pyetësor, i strukturuar me disa lloje rubrikash, si:

- Të dhëna socialo-demografike (gjinia, seksi, vendbanimi vendlindja, arsimi i prindërve, të ardhurat financiare etj.).

- Vlerësimi i njohurive mbi IST-të.

- Të dhëna mbi marrëdhëniet seksuale.

- Përdorimi i prezervativit etj.

Ky studim u realizua duke anketuar 844 studentë. Studentët u përzgjedhën në mënyrë që të përfaqësoheshin të gjitha fakultetet e universitetit.

U përdor tipi i studimit KROS-SEKSIONAL (transversal).

Analiza e të dhënave konsistoi në raportimin e vlerave mesatare \pm SD për ndryshoret numerike si dhe raportimi i përqindjeve për ndryshorët kategorik.

Nga anketimi rezultoi se studentët meshkuj kishin njohuri mbi IST-të sinjifikativisht më të ulët se femrat (mesatarja për meshkujt ishte 5.1 kundrejt 5.8 në femrat $p=0,01$).

Studentët e lindur dhe banues në zonat rurale kishin njohuri sinjifikativisht më të kufizuara mbi IST-të krahasuar me studentët e lindur dhe banues në zonat urbane. Mesatarja e njohurive për studentët e zonave rurale rezulton 5.0 kundrejt 5.8 të studentëve në zonat urbane $p<0,01$.

Niveli i arsimimit të prindërve ishte i shoqëruar fort dhe në mënyrë lineare me nivelin e njohurive mbi IST-të. Tendanca lineare $p<0,01$.

Gjendja e ulët ekonomike e studentëve ishte e shoqëruar me një nivel më të kufizuara njohurish mbi IST-të, krahasuar me atë grup studentësh me ekonomi më të mirë (4).

Tabela nr.1 Rezultatet e njohurive rreth IST-ve sipas karakteristikave socio-demografike të studentëve të Universitetit të Vlorës, 2003

Faktori socio-demografik	Njohuritë mbi IST		P
	Mesatarja	95% CI	
Mosha (në vite)			0.73 (2)
18-19	5.4	5.5-5.9	0.22
20-21	5.7	5.4-5.8	0.36
>22	5.6	5.3-5.9	Referencë
Gjinia			0.01
Mashkull	5.1	4.8-5.6	Referencë
Femër	5.9	5.3-6.2	
Vendlindja			<0.01
Fshat	5.1	4.8-5.6	Referencë
Qytet	5.9	5.4-6.2	
Vendbanimi			<0.01
Fshat	5.0	4.7-5.3	Referencë
Qytet	5.8	5.6-6.2	
Arsimi i prindërve			<0.01 (2)
I ulët (<8 vjet)	4.6	3.8-4.8	<0.01
I mesëm (9-12 vjet)	5.3	5.0-5.5	<0.01
I lartë (>12 vjet)	6.1	5.8-6.5	Referencë
Niveli ekonomik mujor (Lekë/muaj)			<0.01 (2)
I ulët	5.3	5.0-5.4	<0.01
I mesëm	5.8	5.5-6.0	0.18
I lartë	6.0	5.8-6.2	Referencë

Në rubrikën mbi marrëdhëniet seksuale rezulton:

38% e studentëve të anketuar raportnin të kishin marrëdhënie seksuale aktuale, ose në të kaluarën kundrejt 62% të tyre që raportnin se nuk kishin kryer asnjëherë marrëdhënie seksuale.

Meshkujt rezultojnë me një prevalencë më të lartë të marrëdhënieve seksuale me 61% se femrat me 32% $p<0,01$. Prevalenca e marrëdhënieve seksuale ishte më e lartë tek moshat e rritura, në studentët e moshës ≥ 22 vjeç dhe më e ulët në studentët më të rinj 18-19 vjeç ($p<0,01$).

Studentët e lindur dhe me banim në zonat urbane kishin më shumë mundësi për të kryer aktualisht ose në të kaluarën marrëdhënie seksuale krahasuar me studentët e lindur dhe banues në zonat rurale

OR=1.34, $p=0,05$ për vendlindjen dhe OR=1.62, $p=0,01$ për vendbanimin.

Në rubrikën në vazhdim rezulton se:

-Mes 323 studentëve që raportuan marrëdhënie seksuale aktuale dhe /ose në të kaluarën si dhe iu përgjigjën pyetjeve lidhur me përdorimin e prezervativit, 149 raste (46%) e tyre raportuan një përdorim konsistent të prezervativit (shumicën e rasteve/gjithmonë gjatë ushtrimit të aktit seksual.

-Studentët e lindur dhe banues në zona urbane kishin sinjifikativisht më shumë gjasa për përdorimin konsistent të prezervativit gjatë marrëdhënieve seksuale krahasuar me studentët e lindur dhe vendbanim aktual në zona rurale.

-Studentët prindërit e të cilëve kishin një arsim të lartë (>12 vjet) raportuan një përdorim konsistent

sinjifikativisht me të larte të prezervativit, krahasuar me pjesën tjetër të studentëve (me një arsim të prindërve dTM12 vjet).

-Niveli ekonomik ishte i shoqëruar pozitivisht me përdorimin konsistent të prezervativit nga ana e studentëve.

Tabela nr. 2 Lidhja e faktorëve socio-demografikë me përdorimin konsistent të prezervativit në studentët që raportuan marrëdhënie seksuale (aktuale ose të kaluara) të studentët e Universitetit të Vlorës, 2003.

Faktori socio-demografik	OR	95%CI	P
Mosha (në vite)			0.19 (2)
18-19	1.00	Referencat	
20-21	0.65	0.31-1.08	0.10
>22	0.84	0.38-1.49	0.32
Gjinia			
Mashkull	1.00	Referencat	-
Femër	0.73	0.41-1.12	0.18
Vendlindja			
Fshat	1.00	Referencat	-
Qytet	9.34	7.31-16.19	<0.01
Vendbanimi			
Fshat	1.00	Referencat	-
Qytet	10.63	7.42-19.37	0.01
Arsimi i prindërve			
Jo i lartë (d<12 vjet)	1.00	Referencat	-
I lartë (>12 vjet)	9.32	4.46-13.67	<0.01
Niveli ekonomik mujor			<0.01 (2)
I ulët	1.00	Referencat	-
I mesëm	3.24	1.43-9.87	0.01
I lartë	8.53	5.45-16.56	<0.01

Nga studimi rezulton se kishin lidhje të fortë dhe statistikisht të përfillshëm mes arsimit të prindërve, vendlindjes urbane më njohurit më të larta mbi IST-të.

Rezultati mesatar i nivelit të njohurive të studentëve në studimin tonë ishte i ulët. Ky tregues nxjerr në pah një problem vërtet shqetësues për shëndetin publik në Shqipëri.

Duhet një ndërhyrje e drejtpërdrejtë, e domosdoshme për rrezikun e lartë mes të rinjve me IST-të si edhe HIV e hepatit B. Një gjetje themelore e studimit tonë ishte lidhja pozitive e nivelit të edukimit dhe nivelit ekonomik në familje me gjasat e kryerjes së marrëdhënieve seksuale (aktuale apo në të

kaluarën) nga ana e studentëve si dhe me përdorimin e prezervativit (në studentët që raportuan se kishin kryer marrëdhënie seksuale). Problemet e lidhura me marrëdhëniet seksuale të mbrojtura përbëjnë një problem të dukshëm e shqetësues në vendet e Europës Lindore, lidhur me mundësinë e sigurimit dhe blerjes së prezervativit nga të rinjtë e këtyre vendeve krahasuar me të rinjtë e vendeve perendimore. Megjithatë kohët e fundit në Shqipëri ka patur skema financimi, prezervativet ende nuk janë të disponueshëm në mjediset e shkollave, universiteteve apo në bare e restorante. E vetmja mundësi e sigurimit të tyre është blerja në farmaci.

Arsye tjetër është dhe fakti se studentët që vijnë nga familje me të ardhura të ulta financiare kanë mundësi më pak për të siguruar perzervative .

Konkluzione

1. Lidhjet/shoqërimet e zbuluara në studim mund të shërbejnë si një gur themelor në gjenerimin e hipotezave të mëtejshme që kërkojnë studime akoma më rigorozë (të tipit kohor) në mënyrë që të identifikohen edhe më mirë faktorët përcaktues të nivelit të njohurive, qëndrimeve/pikëpamjeve dhe praktikave seksuale në rrinë universitare shqiptare.

2. Identifikimi i faktorëve përcaktues do të mundësonte zbatimin e platformave parandaluese për

IST-të në rrinë studentore, e cila përbën një kategori me rrezik të lartë.

3. Është detyrë e shëndetit publik që të ndërhyjë në mënyrë më "agesive" në parandalimin e IST-ve.

4. Është domosdoshmëri futja në programet shkollorë 9-vjeçare dhe të mesme e elementeve të kujdesit të shëndetit riprodhues.

5. Financime e programe kombëtare në shkallë të gjerë, për parandalimin sistematik të IST-ve veçanërisht në grupet e të rinjve.

6. Mundësimi i organizimit të shpërndarjes së prezervativeve në mjedise të përcaktuara dhe të frekuentuara nga të rinjtë (5).

BIBLIOGRAFIA

1. World Health Organization. WHO Features; No 152, WHO Geneva, 1990.
2. World Health Organization. Global prevalence and incidence of selected curable sexually transmitted diseases: overview and estimates. World Health Organization, Geneva 1995.
3. UNICEF 2002: Vështrim i përgjithshëm mbi HIV/AIDS në vendet e Europës Juglindore.
4. Instituti i Shëndetit Publik (2000). Sëmundshmëria infektive për vitin 2000 sipas grup-moshave. ISHP, Departamenti i Epidemiologjisë, Tiranë.
5. **Burazeri G, Roshi E, Tavanxhi N, Rrumbullaku L, Dasho E.** "Knowledge and attitude of undergraduate students towards sexually Transmitted Infections" Tirana, Albania. Croat Med J 2003; 44:86-91.